

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 8. De circumstantia, Quomodo, seu modi agendi,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

48. Caterum diminutio prædicta non est ita accipienda, quæ factus ex obiecto suo malus, propter bonum finem in quæ dirigitur ab agente, admixtam habeat suæ malitiæ aliquam bonitatem: nullo modo enim se in eodem actu simul parturunt bonitas & malitia moralis: sed quod in eo exercendo, voluntas ceteris partibus minus depravata se gerat, dum facit quidem malam electionem, sed depravatè se gerat, dum facit congruenter duo occurrunt notanda: alterum est, quando bona intentione aliquis eligit quod malum est, inuincibiliter ignorans malum esse, ut accidit ei qui dicitur habere glum, sed non secundum scientiam: illius electionem, etiam si per ignorantiam inuincibilem excusetur à peccato: in numero tamè actuum moraliter bonorum non poni per aliquam bonitatem quæ accipiat ex fine, in quem ab agente dirigitur. Alterum est, cum boni finis, intentio mala est ut accidit, prout expositum est in lib. 12. sub finem tertii capiti. quando ea talis est, ut voluntatem moueat ad malam electionem: sicut ea, qua quis ad vitam præsentem ita afficitur, ut inde moueat ad negandam fidem Catholicam: tunc ex ipso bono fine peccatum non minui, sed potius augetur: quia prouenit ex voluntate, tum affecta ad malum, tum malè affecta ad bonum: dum nimirum istud amat alter, quam par est. Vnde amore ipsum contrahere malitiam, patet ex cap. Origo. 32. quest. 4.

49. Ad istius generis circumstantiam referri potest aggrauatio peccatorum, prout enis ex aliquo inordinato, atque ad eo vitioso affectu: ut ex inordinato amore honoris, qui superbia: ex inordinato amore diuitiarum, qui auaritia: ex inordinato affectu vindictæ, qui peccati ira dicitur: aut ex odio Dei vel proximi: ex quibus & aliis id genus affectibus peccatum commissum, ut verbi gratia homicidium, aggrauatur noua specie peccati: siue superbia siue alterius in qua constituitur inordinatus ille affectus, à quo, tanquam ab intentione finis, agens mouetur ad perpetrandum tale peccatum.

CAPVT VIII.

De circumstantia Quomodo, seu modi agendi.

SVMMARIVM.

50. Aggrauatio peccati per intensiorem voluntatis peccandi in peccante.
 51. Per continuationem peccatum aggruari, & quod ea aggrauatio fit intra eandem speciem.
 52. Aggruari item peccatum iteratione seu lapsu in idem.
 53. Peccatum censetur continuatum, si continuatur actio exterior: etiam si cesset interior voluntas, nisi ad fieri per expressam mutationem intentionis.
 45. Est etiam vnum numero peccatum, perseverante praua voluntate, quatenus externa actiones, quæ ad illam implendam exercentur, sint interruptæ.
 55. Actiones quæ ad aliquod peccatum ordinantur, tanquam via ad illud, idem numero peccatum cum illo constituere censentur.

Circumstantiam modi quo quis peccat, nonnunquam cauere peccatum ipsius, raro tamen mutando speciem, Nauarr. admonet ad princ. cap. Consideret, De peniten. dist. 5. num. 81. Modi vero aggrauantes peccatum intra eandem speciem, sunt præcipuè intensio, atque extensio: tum continua, quæ dicitur continuatio peccati: tum discretæ, quæ vocatur iteratio peccati.

50. De intensiõne autem, obseruandum est: eam aggrauare peccatum intra eandem speciem, quia est ipsamet peccati grauitas, in qua producitur à voluntate, quæ est ipsius causa efficiens proxima: & ad quam comparatur sicut fructus ad arborem: ex glossâ ad illud D. Matth. 7. Non potest arbor bona fructus malos facere. Obseruandum est secundo, eam intensiõnem à voluntate pendere ratione libertatis, & propensionis quæ ipsa agit. Nam quo pleniorè libertate peccatum perpetratur, eo ipsum grauius esse censetur: vnde quia infirmitas, siue animi, id est, ignorantia: siue corporis, id est, perturbatio, præsertim concupiscentia & metus, minuunt liberum in actu voluntatis, minuunt quoque peccatum, vt D. Thomas expressit 1. 2. quest. 73. art. 6. & pluribus expositum est à nobis in cap. 7. & 8. libri 11. præcedentis. Similiter,

vt ibidem habet quoque D. Thomas, quanto maior fuerit propensio voluntatis ad peccandum, tanto grauius peccatum committitur.

De continuatione vero seu extensione continua: quod ipsa aggrauet peccatum; glossa ad memoratum caput Consideret, verbo Perseuerant, colligit ex illis verbis eiusdem capituli. Quantum perseverauerit, & doleat quod perseveranter peccauit. Confirmatque per cap. Schisma 24. quest. 1. cuius verba sunt: Nec leuiget crimen eorum; magis vero auget, quod eos diu restitisse dixistis, ne Apostolicis sedibus communicantes, in sua communione reciperent. Confirmari quoque, & apertius potest ex cap. ultimo De confiteri. vbi dicitur: tanto esse grauiora peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam. Quocirca Panormitan. ad cap. Cum haberet. De eo qui duxit in matrimonium, &c. num. 4. illud quod ex eodem cap. apertè deducitur: nimirum diuturnitatem in peccato non minuere ipsum, sed auget: vult sic esse verum, ut quoad Deum & forum animæ diuturnitas temporis auget peccatum, etiam si non sit iteratione multiplicatum: quia peccator non penitendo, videtur contempnisset diuinum iudicium, & præceptum Ecclesiæ. Quod Panorm. dicitur, Nauarr. loco cit. num. 12. approbans, infert magis peccare eum, qui voluntatem peccandi sine interruptione per horam continuauit, quam qui per dimidium horam: & qui vt alium occideret, huc illucque sine intermissione obambulauit captando occasionem, & tandem occidit, quam eum qui momento temporis & voluit occidere & occidit. Talem vero aggrauationem fieri intra eandem speciem patet, quia non importat specialem repugnantiam cum recta ratione, distinctam ab ea, quæ est ipsius peccati propria.

De iteratione demum seu extensione discretæ: quod ea etiam aggrauet peccatum, manifestum est. Nam secundum eam, sicut secundum continuationem, spectatur perseverantia in peccato: quæ vt ante habitum est, ipsum aggruat. Neque quod penitentia de priori peccato, postea non perpetratiõnem fore ante cefferit, ideo istiusmodi aggrauationem cessare, indicant illa verba Domini Matth. 12. Cum autem immundus spiritus exierit ab homine, &c. tunc vadit, & assumit septem alios spiritus se cum nequiores se, & sunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Quod etiam confirmat D. Thomas 3. part. quest. 88. artic. primo, quia homo secundo peccans, ex hoc grauius peccate videtur, quam peccauerat prius, quod ab eo contemnatür Dei bonitas, quæ ipsam ad penitentiam expectare & admittere digna est. Inde enim aggruari peccatum satis indicat illud Apostoli ad Roman. 2. Secundum duritiam tuam & impenitentem cor, thesaurizas tibi iram in die iræ iustitij Dei. Tanto autem magis contemnitur Dei bonitas, si peccatum post ipsius remissionem subinde iteretur, quanto magis beneficium est remittere peccatum, quam sustinere peccatorem. Ita D. Thomas. Ad quod faciunt antedicta numero trigesimo primo.

Porro licet inter continuationem & iterationem, istud maxime discrimen cernatur, quod hæc sit perseverantia in peccato cum interruptione, & illa sine interruptione, tamen ex Nauarr. auaritas. princip. cap. Consideret num. 48. & in Enchir. cap. 6. num. 16. perseverantia cum interruptione censetur potius peccatum continuatum quam iteratum in tribus casibus.

Primus est quando exteriorè operatione perseverante interior voluntas à qua procedit, & quæ per ipsam impletur, frequenter ex naturali obliuione interruptitur, ac deinde repetitur: vt cum quis vadens occisum aliquem, toto die ambulat. Nam si etiam cogitationem & voluntatem de occidendo sepe ex naturali obliuione interruptat, ac renouet: tamen vnum numero peccatum committit; et si eo grauius, quo sepius firmatur voluntate; ex Caletan. in tomo 1. opusculi. tract. 31. quest. 15. quia interruptio & renouatio illa contingit non interrupta operatione externa, in qua tanquam in suo effectu, primus ille actus voluntatis cessans, perseverat virtute. Secus esset autem, si cessaret per mutationem expressam intentionis: vt in eo qui penitens propositi, ab alio persuasus, illud relinquit denuo. Nec enim istud posterius cum illo priori continuatur, sed diuersum numero peccatum constituit

34. constituit, vt notat idem Nauarr. in citato num. 48.
 Secundus casus est, quando durante eodem inferiori voluntatis actu, opus externum ab iplo procedens, & quo adimpletur eadem voluntas, constat actibus interruptis. Licet enim diuersi sint in genere naturæ; tamen in genere morum, vnum numero peccatum constituunt, per ordinem ad vnam numero voluntatem ad quam implendam exercentur: sicut ligna & lapides, ac cætera eiusmodi, quæ res sunt diuersæ in genere naturæ, constituunt vnam numero domum in genere artificij, per ordinem ad vnam structuram habitatorum hominum accommodatam constituendam. Ad quem casum illustrandum Nauarr. sumit exemplum ex cap. Cum pro causa, De sententia excomm. de eo qui verberauit Clericum in dormitorio, & postea eundem verberando traxit per claustrum: qui quamuis dum verberando traheret, pluries percussisset, semel tamen incurrit in excommunicationem, quasi semel tantum percussisset.
35. Tertius casus est: quando interrupti actus sunt tantum via ad aliquod peccatum vnum numero: nec aliam malitiam habent, quam ab illo derivatam, tanquam à fine in quem ordinantur sicut media destinata ad illud consummandum. Exemplum est de eo qui volens aliquem occidere, accipit arma, conscendit equum, famulos ad perpetrandum faciendus iam paratos, conuocat, longum iter facit, & tandem occidit. Hæc enim omnia in genere morum mala sunt per vnam numero malitiam iniustæ occisionis, in quam cætera illa ordinantur, & ideo constituunt vnum numero peccatum homicidij: etiamsi in genere naturæ sint diuersæ, nec continuatæ actiones.
- Cæterum dubitari non potest, quin hic modus aggravationis peccati, sit intra eandem speciem perinde ac præcedens, cum sit ipsa eiusdem peccati iteratio. An autem vtraque talis aggravatio possit fieri in infinitum, ita scilicet vt de veniali per continuationem aut iterationem, fiat tandem mortale; differendum est in sequentem librum vbi id in cap. vltimo explicabitur.

CAPVT IX.

De circumstantia Quando, seu temporis.

SVMMARIVM.

36. *Conditio constituens circumstantiam Quando.*
37. *Peccatum commissum ex contemptu temporis sacri, inde aggravatur, mutando speciem.*
38. *Circumstantia temporis tunc aggravat peccatum mutando speciem, cum id committitur, quod in eo fieri prohibitum est speciali præcepto.*
39. *Immo aggravat quodcumque peccatum in eo commissum.*
60. *Controversia, An talis aggravatio sit in infinitum mutando speciem.*
61. *Ratio difficultatis.*
62. *Pars negans probabilior esse ostenditur.*
63. *Opus feruile, nec vt prohibitum in veteri lege, nec propriè sumptum, sic extenditur sua significatione, vt complectatur peccatum.*
64. *Præceptum de obseruatione diei festi, non iniungit animæ sanctificationem, sed ad eam vt ad finem instituitur.*
36. **V**na præcipuè est temporis conditio ex qua peccatum in eo commissum aggravari censetur; nempe ipsum esse sacrum, seu destinatum cultui diuino, sicut sunt dies festi: in quibus ex speciali Ecclesiæ præcepto tenemur tum ab omni opere feruili abstinere, ex cap. Licet de festis: tum Missam audire ex cap. Missas, De consecr. dist. 1. Sunt etiam tempora in quibus ab Ecclesia ieiunium indicitur; vt Quadragesima de consecr. dist. 5. cap. Quadragesima & quatuor tempora de consecr. dist. 76. per plures Canones; itemque vigilie quarundam solemnitatù per c. 1. & 2. De obseruat. ieiuniorù.
37. Cæterum tria in hac re sunt certa. Primum est: omne peccatum in die festo vel deputato orationi, factum in contemptum temporis sacri, inde aggravari mutando speciem. Ratio est, quia tunc peccato additur contemptus; qui dicitur positivus & actualis, habens, vt in sequent. lib. exponetur, specialem & a cæteris distinctam peccati rationem. Sicque intelligi potest quod Nauarr. docet ad idem principium cap. Consideret, nu. 33. Si quis die festo vel deputato orationi aut ieiunio morta-

liter peccet, cum intentione ac proposito violandi festum, vel frangendi ieiunium vel orationem cui tale tempus deputatur reddendi mutilam; peccatum ipsius in aliam speciem transferri.

Alterum est (quod Syluester insinuat in verbo *Circumstantia quæst. vltima*) illud peccatum ex circumstantia temporis augeri mutando speciem, cuius materiale ex tempore in quo perpetratur, repugnantiam habet cum aliquo speciali præcepto: vt in die festo euertere domum inimici, vel veteri ipsius segetes furandi causa. Nam hæc peccata contra iustitiam commissa, pro materiali habent opus feruile, quod speciali Ecclesiæ præcepto prohibetur fieri in die festo. Idem est iudicium de peccato gulae in esu immoderato caninum die ieiunii: & de voluntaria cogitatione vel confabulatione turpi, qua quis occupatus tempore Missæ, omittit attentionem & eleuationem mentis ad Deum, quam id tempus exigit.

Postremum est, quod loco cit. Nauarr. expressit: peccatum commissum in die festo, vel deputato orationi, aut ieiunio, ceteris paribus esse grauius ex circumstantia temporis, propter quandam irreuerentiam. Id quod indicatur in eod. cap. Consideret cum inter conditiones aggravantes fornicationem, de quibus fornicantem panitere oportet, ponitur; si turpitudinem suam peregit tempore orationi constituto, aut in festiuitate Sanctorum aut in tempore ieiunii.

In controuersia autem versatur; Num istius generis aggravatio sit in infinitum mutando speciem: ita vt omnis ille qui peccat mortaliter in die sacro, duplex peccatum mortale committat, quorum vnum ex obiecto, & alterum ex ea de qua agimus temporis sacri circumstantia, contrahatur. Quæ controuersiam fufius tractant Nauarr. ad princ. cit. cap. Consideret num. 21. & aliquot seq. Itemque Franciscus Suarez in primo volumine operis de religione lib. 2. ca. 18. Cordub. in lib. 1. quæstionum quæst. 6. vbi sequitur sententiam Alexandri Halensis & aliquot aliorum quos commemorat, & post ipsum Suarez, existimantium circumstantiam temporis sacri, peccatum in iplo commissum, aggravare mutando speciem, Nauarr. vero, tum loco cit. tum etiam in Enchir. ca. 6. nu. 9. contrariam sententiam amplectitur, sicut faciunt communiter recentiores cum Caiet. & Syluest. locis ab iplo Nauarr. in Enchirid. citatis & adhuc quoad Caiet. in tomo primo opusculi tract. 18. quæst. 3. & quoad Syluestrum in verbo Confessio 1. quæst. 10. Item cum Soto lib. 2. De iust. & iure quæst. 4. art. 4. & Cano. in Relect. De penitentia in parte sexta. Tabiena in verbo Circumstantia num. 11. Couar. ad cap. Alma mater 1. par. §. quinto num. 3.

Ratio autem difficultatis tota in hoc consistit, quod speciali præcepto prohibeamur opus feruile facere in die festo; opus que feruile dici possit non tantum de mechanico, verum etiam de peccato: quod facere, feruile esse constat per illud Ioan. 8. Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Cordubensis ergo cum illis quos sequitur, nomine operis feruili, præter opus mechanicum, sine, vt ille habet ex Abulensi, præter operationem laboriosam executionis facultatis corporeæ, vult in ea prohibitione comprehendere peccatum: ita vt tam hoc, quam illud faciendo, violeat præceptum speciale de sanctificatione diei festi. Nauarr. vero & cæteri negantes peccatum illo nomine comprehendere, præter negat prædicti præcepti transgressionem, peccatum in die festo perpetratum aggravari mortaliter speciem mutando.

Quæ quidem sententia probabilior est: quia præceptum de abstinendo ab opere feruili in die festo non est Christianis datum tam arctum, quam datum fuit Iudæis, vt D. Thomas 2. 2. quæst. 122. ar. 4. ad 4. confirmat. Tum ex eo quod nobis quædam liceant die festo quæ illis non licebant: vt cibos parare, iter facere, & quædam alia. Tum quod in iis quæ die festo non licent, prohibita que sunt, facilius propter necessitatem nobiscum dispensetur, quam fuerit dispensatum cum illis. Et hoc quia dies festus illis fuit figura futurorum: nobis verò non est. Atque figuram, eo quod pertinet ad professionem veritatis, ne quidem in modico præterire oporteat. Iam verò Iudæis per præceptum de abstinendo ab opere feruili, fuisse tantum prohibitum opus externum, manifestum est ex cap. 20. Exodi, cum dicitur: Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua: septimo autem die Sabbathum Domini est. Non facies omnè opus in eo, tu & filius tuus: filia tua, seruus